

Byrum med livskvalitet

Forskerspirer

Projekt Forskerspirer 2023	
Titel	Byrum med livskvalitet
Identifikationskode	FK37
Navn	Frej Koefoed
Gymnasium	Frederiksværk Gymnasium og HF
Fagområde	Samfundsfag

Indholdsfortegnelse

Indledning	2
Problemformulering og formål	3
Afgræsning	4
Metodevalg	5
Projektet udførelse	7
Konklusion	10
Tak	10
Litteraturliste	11
Bilag 1 (metodisk tretrinsraket)	12
Bilag 2 (Jan Gehls 12 kvalitetskriterier for et godt byrum)	13

Indledning

FN vurderer, at 70 procent af verdens befolkning i 2050 vil bo i en storby. Dette globale skifte henimod en accelererende urbanisering rejser nye spørgsmålet om, hvordan vi kan sikre og forbedre livskvaliteten og bymiljøet for de mange mennesker, der kommer til at bo i storbyer. Emnet er relevant og interessant, fordi urbaniseringen påvirker millioner af menneskers hverdag, og det er en central udfordring, hvordan vi designer fremtidens byrum, som vi kan trives leve og bo i.

At bo i en storby kan være både være spændende men også udfordrende. Nogle af de udfordringer er relateret til behovet for velgennemtænkte offentlige byrum og mødesteder, og dette har fået mig til at reflektere over problemstillingen: hvordan kan man i storbyer fremme livskvalitet for indbyggerne gennem byplanlægningen?

Dette spørgsmål er ikke kun relevant for forskningen i udviklingen af byrum, men også for dem, der ønsker at forstå hvorledes man kan forbedre livet i tætbefolkede byområder generelt.

Ud over at skabe kvalitativ viden om, hvordan en storbys indbyggere oplever byrummets kvaliteter og udfordringer håber jeg, at projektet vil resultere i nye gavnlige anbefalinger til beslutningstagere og byplanlæggere, når der skal laves nye byrum i storbyer verden over.

Problemformulering og formål

Menneskets trivsel og adgang til gode offentlige byrum er af afgørende betydning for fremtidens storbyer, som med urbaniseringen kan forvente flere indbyggere frem mod 2050. Dette sætter byen under pres – byerne bliver ikke kun mere blandede, der er behov for et konstant fokus på, at der skabes gode kreative rammer for byens hverdagsliv.

Med udgangspunkt i et ønske om sikring af trivsel for alle i storbyerne lyder min problemformulering således: ” *Hvordan kan der skabes bedre livsvilkår for byens indbyggere i storbyer i form af kreative byrum og et mere gennemtænkt bymiljø* ” Årsagen til, at jeg gerne vil finde svar på dette spørgsmål er, at det enkelte individ i storbyer har et grundlæggende behov for livskvalitet. Det gælder alle de mange forskellige grupper af mennesker, der lever deres hverdagsliv i byens rum.

Som Lars Autrup formulerer det: ’by kvalitet består af mange lag af strukturer og objekter, som tilsammen væver et fint net af sammenhænge. Det opstår, der hvor mennesker ser, mærker og sanser byens rum, og det definerer steder, som underbygger livskvalitet’. Det kræver tid og omtanke at skabe gode byrum og det opstår ikke nødvendigvis spontant.

Formålet er kvalitativt at undersøge, hvordan specifikke byrum kan være med til at sikre livskvalitet og trivsel i hverdagslivet. Dette gøres konkret set gennem en trinvis analyse. For det første er formålet at se nærmere på udvalgte byrum gennem en række kvalitetskriterier udviklet af arkitekten Jan Gehl. Rationalet er, at kreative byrum stiller store krav til den materielle udformning, planlægning og arkitektur. For det andet mener jeg, at det er vigtigt at spørge ind til hvordan forskellige brugere rent faktisk oplever byrumskvalitet eller manglen på samme. Derfor er formålet kvalitativt også at videreføre den arkitektoniske analyse med en undersøgelse, der gennem interviews kaster lys over, hvordan byens indbyggere oplever og erfarer specifikke byrum.

I gennemgangen af eksisterende forskning viser det sig, at undersøgelser ofte *enten* har fokus på byens materiale og arkitektur (Jan Gehls tankegang til byplanlægning) *eller* individets oplevelse og erfaring med byrum. Jeg argumenterer i min undersøgelse for, at disse perspektiver bør kombineres for at få en mere helhedsorienteret forståelse af gode byrum. Mine undersøgelser vil desuden blive suppleret med min viden i samfundsfag A, som er en del af min studieretning, her vil jeg bl.a. inddrage min viden fra samfundsmæssige forhold og sociologi.

Afgræsning

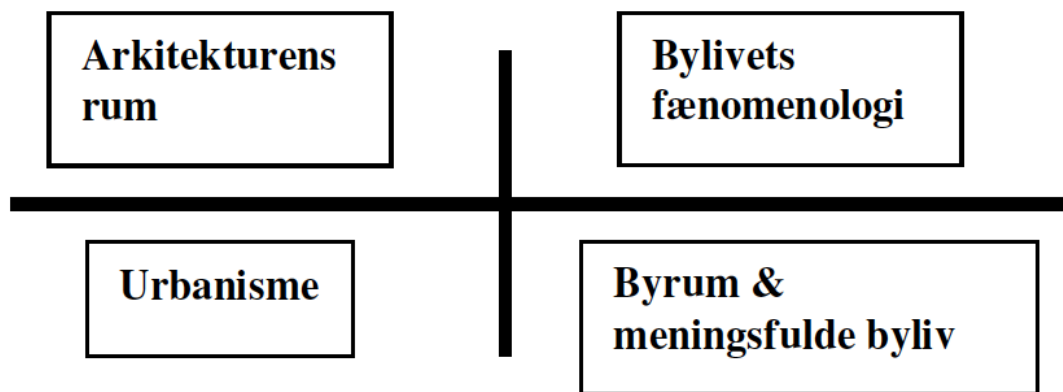
Konkret har jeg som case i min forskning valgt to byrum i Københavns kommune, henholdsvis Enghave Plads på Vesterbro og Den Røde Plads på Nørrebro. Disse byrum udmærker sig ved, at de socialt og arkitektonisk er planlagt som eksempler på det 'gode' byrum og mødested for byens indbyggere. Der tages udgangspunkt i en undersøgelse, der gennem forskellige metodiske greb skaber viden om, hvilke kvaliteter disse byrum rummer, men også hvordan de kan forbedres.

Jeg har valgt at afgrænse min population til 100 mennesker i de empiriske data til min præsentation af to forskellige billeder af byrum. Dette valg skyldes, at i arbejdet med en større målgruppe kan det være både tidskrævende og ressourcekrævende, når man arbejder med statistik. Desuden mener jeg, at en population på 100 mennesker er tilstrækkeligt repræsentativ i min undersøgelse, da jeg stadig har mulighed for at inkludere personer med forskellige aldre, etniciteter og miljømæssige baggrunde. Men statistikken i min undersøgelse er desuden også med til at indikere, at yderligere undersøgelser kan være nødvendigt.

Metodevalg

For at besvare min problemformulering ” *”hvordan kan der skabes bedre livsvilkår for byens indbyggere i storbyer i form af kreative byrum og et mere gennemtænkt bymiljø”* har jeg udviklet en tretrinsraket¹, der kombinerer teoretisk og empirisk forskning.

Den teoretiske tilgang i projektet er dels præget af min forståelse af byrum som noget, der hele tiden er i konstant forandring og i proces. Byrum er med at til at skabe os som individer samtidig med at vi er med til at skabe byrum. Jeg har derfor en dobbelt forståelse af byrum som inspireret af John Pløger, som kan vises på følgende måde: ²

Den ene del som ses til venstre i figuren er 'arkitektens rum', her er jeg inspireret af Jan Gehl måde at se hvordan byrum kan undersøges gennem kvalitetskriterier for det gode byrum. Gode byrum giver ifølge Jan Gehl beskyttelse fra biler, støj, regn og blæst og de har social betydning, der også giver plads til demokrati og integration. Grundlæggende set har arkitekter en afgørende betydning for udformning af byrum, hvilket relaterer sig til urbanisme, der handler om byens

¹ Se bilag 1 (metodisk tretrinsraket)

² Pløger, J. (2008). Byrum og byudvikling–nogle perspektiver. *København: Juul I Frost.*

planlægning og styring. Til højre i figuren har vi bylivets fænomenologi, som handler om at udforske byens rum, dvs. hvordan mennesker bruger og forestiller sig disse rum som brugbare. Byrum ses her som noget, der skabes i mødet med individer og ved at byens indbyggere tillægger byens rum forskellige former for mening og betydning, som relaterer sig til deres hverdagsliv. Det handler her om det meningsfulde byliv.

Med udgangspunkt i denne analytiske forståelse tager jeg udgangspunkt i en metodisk tretrins raket. For det første benytter jeg mig af visuel metode (Pink)³. Her vil billedmateriale i form af fotografier af de to udvalgte byrum indgå som kvalificering af valget af de byrum, som jeg skal gå i dybden med i analysen. Den visuelle metode bruges her konkret som udgangspunkt for spørgsmål til en population på 100 mennesker, som ud fra en skala fra 1-10 skal vælge det mest attraktive byrum. Her bruges de adspurgte informanter som medforskere, da de er med til at træffe valget af case, dvs. hvilket byrum, der skal være genstand for en mere dybdegående analyse. For det andet analyseres og laves der observationer af byrum ud fra Jan Gehls 12 kvalitetskriterier for et godt byrum.⁴ Disse 12 kvalitetskriterier danner et grundlag for min mere arkitektoniske undersøgelse af byrummet og er nødvendig for den videre udforskning. Til sidst vil jeg gennemføre ti dybdegående interviews med forskellige informanter, der benytter sig af det valgte byrum. I denne del af projektet vil jeg arbejde kvalitativt med at undersøge hvordan byrummet opleves i praksis, hvilket kan være med til at belyse, hvordan byrummet påvirker individets livskvalitet.

Min metodiske tretrinsraket og særligt det sidste niveau vil kunne bidrage til udviklingen af Jan Gehls teorier om byrum. Den empiriske forskning har derfor også et teoretisk sigte.

³ Pink, S. (2007). *Doing visual ethnography*. Sage.

⁴ Se bilag 2 (Jan Gehls 12 kvalitetskriterier for et godt byrum)

Projektet udførelse

Urbanisering stiller os over for vigtige spørgsmål om, hvordan vi kan forbedre livskvaliteten for det enkelte individ i en storby. Om få årtier vil verdens befolkning bo i tætbebyggede område, derfor er det vigtig at rejse spørgsmålet om, hvordan man kan udforme mere gennemtænkt byrum og bymiljøer, hvor folk kan trives og føler sig trygge.

Projektet følger den metodiske tretrinsraket ⁵:

Først har jeg valgt to byrum i København som case for det mere grundlæggende spørgsmål om, hvordan vi kan skabes kreative byrum, der øger livskvaliteten for byens indbyggere. Valget af Enghave plads på Vesterbro og Den Røde Plads på Nørrebro er begrundet ud fra, at begge byrum er en del af større anlagte byfornyelsesprojekter, hvor der har været et stort fokus på at få skabt et godt og optimalt byrum, som igennem gode fysiske og materielle rammer skal indbyde til brug for byens indbyggere. Grunden til at jeg har valgt disse to lokationer er samtidigt, at det er to populære byrum i København, men begge byrum har også udfordringer, når det gælder byrumskvalitet såsom trafik, mangel på grønne områder og adgang til faciliteter.

Med udgangspunkt i den visuelle metode vil jeg brug de to byrum til at udspørge en population på 100 mennesker om byrumskvaliteter. Mere konkret vil jeg spørge til, hvilket byrum de vil give den højeste karakter på en skala fra 1 til 10. Jeg vil i den sammenhæng ikke spørge ind til, hvorfor de giver de udvalgte byrum den karakter, som de gør. De 100 informanter vælges ud fra et repræsentativt udsnit af befolkningen i København og skal derfor have forskellige baggrund når det gælder alder, køn, klasse og etnicitet. Måden jeg vil sikre at min dataindsamling er mangfoldig på, er ved at lave en geografisk spredning af min undersøgelse. Jeg vil således udspørge folk på forskellige lokationer på forskellige tidspunkter af døgnet, og over en tidsperiode på en uge. Dette for at sikre en vis form for repræsentativitet af byens befolkning, således at det ikke er bestemte grupper der dominerer. Efter at have jeg har indsamlet mit data, vil jeg regne på det byrum som har fået den højeste sum. Derefter starter min arkitektoniske analyse af det specifikke udvalgte byrum ud fra Jan Gehls 12 kvalitetskriterier⁶. Observationsstudierne tager her udgangspunkt i

⁵ Se bilag 1 (metodisk tretrinsraket)

⁶ Se bilag 2 (Jan Gehls 12 kvalitetskriterier for et godt byrum)

observationer af byrummets kvaliteter i forhold til beskyttelse, komfort og herlighedsværdier. Her vil jeg observere, hvordan folk opholder sig og agerer i det givende byrum, herunder deres interaktioner og adfærdsmønstre. Min observation af byrummet er afgørende for at vurdere, om byrummet opfylder Jan Gehl kriterier for et godt byrum. Dernæst vil jeg kunne arbejde videre med mine egne observationer. Jeg vil kunne identificere, hvilken betydning de enkelte kvalitetskriterier har for menneskene i byrummet. Er der tale om beskyttelse mod trafik og ubehagelige sansepåvirkninger? Opleves byrummet som trygt? Er der mulighed for at gøre ophold og sidde? Er der mulighed for at se, tale og høre? Hvordan er skalaforholdet og de mere æstetiske kvaliteter i byrummet? Desuden vil jeg med udgangspunkt i observationer kunne undersøge, om der er nogle områder, hvor der kunne foretages forbedringer i overensstemmelse med Gehls teorier. Denne del af forskningsprojektet er forholdsvis omfattende og kræver planlægning af observationer foretaget på forskellige ugedage og tidspunkter på døgnet.

I den sidste del af forskningsprojektet gennemføres kvalitative dybdegående interviews med ti forskellige informanter, der benytter sig af byrummet på forskellige tider af døgnet. Her vil jeg også fokusere på at skabe variation med henblik på at finde informanter med forskelligartet baggrund hvad angår køn, alder, klasse og etnicitet. De kvalitative interviews vil sikre en mere dybdegående viden om oplevelsen af trivsel i forhold til byrummet. Interviews formes som en samtale med informanten ud fra temaer som brug af byrum (hvor ofte det benyttes og til hvad), betydning og hverdagsoplevelser i relation til byrummet, oplevelser af byrummet som mødested og om det skaber trivsel samt forslag til forbedringer. Interviewet har fokus på informantens erfaringsverden og konkrete eksempler. De kvalitative interviews skal være med til at udvikle Gehls teorier og metoder. Gehl grundtanke var at observerer byens rum og struktur, jeg håber på at kunne videreudvikle hans opfattelser og teorier ved inddrage det enkelte individs tanker og følelser ved det givende byrum.

Budget og tidsramme

Jeg estimerer, at mit forskningsprojekt vil tage fire måneder. Den første måned bruges på forberedelse og planlægning, herunder beslutning om hvornår og på hvilke tidspunkter jeg skal besøge de to udvalgte byrum. Den anden måned vil jeg udspørge en population på hundrede mennesker om at vurdere de to byrum på en skala fra 1-10 og derefter arbejde med mine data. I løbet af den tredje måned vil jeg udføre observationer og analyse af det byrum, der fik flest stemmer, med fokus på Jan Gehls 12 kvalitetskriterier for et godt byrum. Den sidste måned vil blive brugt på at gennemføre dybdegående interviews med ti udvalgte informanter.

Udgifter	Kommentar	Sum af omkostning
Data arbejde	Jeg vil have en professionel data analytiker til at arbejde med mit data får at sikre at mit data er repræsentativ og har den geografiske spredning mm. En billig dataanalytiker koster 280 kr. i timen. Jeg forventer at han skal arbejde med data i 15 timer.	$280 \text{ kr} \cdot 15 \text{ timer} = 4200 \text{ kr}$
Gavekort til interview deltagere	Jeg vil gerne give de ti personer, der deltager i mit dybdegående interview, et gavekort på 400 kr. hver som tak for deres deltagelse	$400 \text{ kr} \cdot 10 \text{ deltagere} = 4000$
Transport	Jeg forventer, at jeg i gennemsnit skal pendle med toget til København fra Hundested tre gange om ugen i løbet af de fire måneder. En billet koster 96 kr.	$16 \text{ uger} \cdot 3 \text{ dag} = 48 \text{ billetter}$ $48 \text{ billetter} \cdot 96 \text{ kr} = 4608 \text{ kr}$
Sum		$sum = 12808 \text{ kr}$

Af den ovenstående tabel fremgår det at jeg har brug for 12808 kr. for at udfører mit forskningsprojekt. Det vil sige, at jeg holder mig indenfor budgetrammen på 20.000 kr. Det skal dog nævnes, at dette er et udkast.

Konklusion

Med udgangspunkt i forskningsspørgsmålet *'hvordan kan der skabes bedre livsvilkår for byens indbyggere i storbyer i form af kreative byrum og et mere gennemtænkt bymiljø'* kaster dette forskningsprojekt nyt lys over, hvad der skaber det gode byrum. Det gode byrum kan udforskes på to forskellige måder. For det første kan det observeres og karakteriseres i forhold til en række kvalitetskriterier, som angår beskyttelse (trafikfarer og sansepåvirkninger såsom vind), komfort (siddemuligheder og muligheder for at gå, se, høre og udfolde aktiviteter) samt herlighedsværdier (skala og æstetik). De to udvalgte byrum har mange kvaliteter, men der er kriterier hvor der er mulighed for forbedringer rent arkitektonisk. Eksempelvis kan man forestille sig bedre siddemuligheder for større grupper og bedre udfoldelsesmuligheder for særlige grupper. Arkitektens perspektiv på byrummet kan ikke stå alene. Det er vigtigt at høre byens indbyggere. Hvad tillægger de byrummet af betydning? Hvordan ser det kreative byrum ud for dem. Byens stemmer relaterer sig til hverdagslivet og er anderledes end den mere teknokratiske, da den udspringer af det levede hverdagsliv. Her kommer minder og oplevelser i fokus. Tilsammen kan begge perspektiver på byrum være med til at give os ny viden om, hvordan vi med den stigende urbanisering skaber bedre vilkår for byens beboere.

Tak

Jeg vil gerne udtrykke min taknemmelighed for sammenarbejdet med min forskerkontakt lektor Lasse Koefoed fra Roskilde universitet. Tak for din ekspertise og centrale og afgørende vejledning. Der skal desuden også rettes en stor tak til min vejleder Lisbeth Haulrig Bertelsen, som har været en kilde til støtte og inspiration i håndteringen af udfordringer og problematikker undervejs. Uden Lisbeth og Lasses engagement ville dette forskning ikke have været muligt - tak.

Litteraturliste

Gehl, J., Cresswell, T., Massey, D., & på Nørrebro, O. Det nye byliv-Fra det nødvendige til det valgfrie byliv-2-Byrummet som opholds-og mødested-3-Superkilen og Dronning Louises Bro-4.

Pløger, J. (2008). Byrum og byudvikling–nogle perspektiver. *København: Juul I Frost.*

Gehl, J., & Mortensen, L. (2001). Livet mellem husene.

Pink, S. (2007). *Doing visual ethnography.* Sage.

Kvale, S., & Brinkmann, S. (2009). *Interview: introduktion til et håndværk.* Hans Reitzels Forlag.

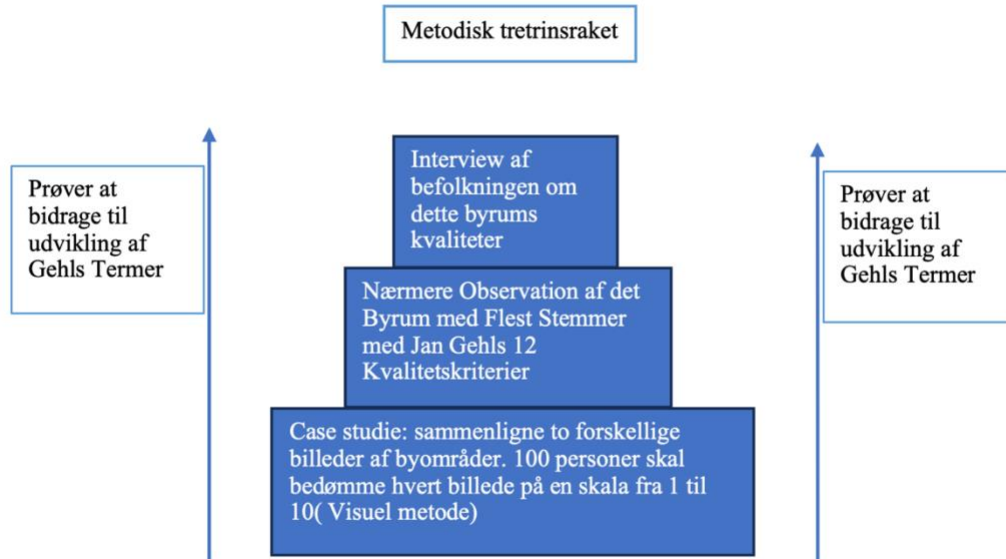
Gehl, J., & Gemzøe, L. (2004). Public spaces-public life.

Kiersgaard, A. (2013). *Brugskvalitet i byrum i et FM-perspektiv-en værktøjskasse til identifikation af brugskvalitet i byrum* (Master's thesis, NTNU)

Harder, H. (2010). Unges brug af byrum. *Dansk Byplanlaboratorium*, 8-13

Andersen, J. (Ed.). (2012). *Byen i bevægelse: mobilitet, politik, performativitet.* Samfundslitteratur.

Bilag 1 (metodisk tretrinsraket)

Min tilgang til projektet er en metodisk tretrinsproces. I det første trin vurderer 100 mennesker to forskellige byrum. I trin to bruger vi Jan Gehls 12 kvalitetskriterier til en dybdegående analyse af det byrum, der får flest stemmer. I det sidste trin interviewer vi folk for at forstå, hvorfor de føler dette specifikke byrum er godt eller dårligt. Jo længere du bevæger dig op ad den metodiske tretrinsraket, jo mere bidrager du til udviklingen af Gehls teorier om byrum.

Bilag 2 (Jan Gehls 12 kvalitetskriterier for et godt byrum)

Beskyttelse	<p>BESKYTTELSE MOD TRAFIK OG ULYKKER</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oplevelse af tryghed i relation til trafik 	<p>BESKYTTELSE MOD KRIMINALITET OG VOLD</p> <ul style="list-style-type: none"> • Oplevelse af tryghed • Levende byrum • Funktioner der overlapper dag/nat • God belysning 	<p>BESKYTTELSE MOD UBEHAGELIGE SANSEPÅVIRKNINGER</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vind/træk • Regn/sne • Kulde/varme • Forurening • Støv, blanding og støj
Komfort	<p>MULIGHEDER FOR AT GÅ</p> <ul style="list-style-type: none"> • Plads til at gå • Respekt for ganglinjer • Interessante facader • Adgang for alle • Gode overflader 	<p>MULIGHEDER FOR AT STÅ / OPHOLD</p> <ul style="list-style-type: none"> • Opholdszoner / kanteffekt • Støttepunkter at stå ved • Facader der inviterer til ophold 	<p>MULIGHEDER FOR AT SIDDE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Siddezoner med mange fordele • Gode siddesteder • Gode siddemøbler • Primære og sekundære siddemuligheder
	<p>MULIGHEDER FOR AT SE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Rimelige se-afstande • Uhindrede synslinjer • Interessante udsigter • Belysning (aften/nat) 	<p>MULIGHEDER FOR AT TALE OG HØRE</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lavt støjniveau • Samtalevenlige siddearrangementer 	<p>MULIGHEDER FOR UDFOLDELSE / AKTIVITETER</p> <ul style="list-style-type: none"> • Invitation til fysisk aktivitet, motion, leg og kreativ udfoldelse • Dag og nat • Sommer og vinter
Herlighedsværdier	<p>SKALA</p> <ul style="list-style-type: none"> • Dimensionering af bygninger og rum i en menneskelig skala relateret til sanser, bevægelsesmuligheder og adfærd 	<p>MULIGHEDER FOR AT NYDE POSITIVE ASPEKTER VED KLIMAET</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sol/skygge • Varme/kulde • Læ/brise (vægtning varierer fra region til region og med årets sæsoner) 	<p>ÆSTETISKE KVALITETER OG POSITIVE SANSEINDTRYK</p> <ul style="list-style-type: none"> • Godt design og gode detaljer • Smukke udsigter • Gode materialer • Træer, planter, vand